

37. DE OLYMPIADIBUS ET LUSTRIS
ET IUBILEIS

(1) Olympias apud Graecos constituta apud Elidem Graeciae civitatem, Eliis agentibus agonem et quinquennale certamen, quatuor mediis annis vacantibus; et ob hoc Elidum certaminis tempus olympiadem vocaverunt, quadriennio in una olympiade supputato.

(2) Lustrum vero est πεντετηρίς, id est quinquennium, quod quinto anno dicitur condi propter olympiadas a Romanis; adhuc enim consules, adhuc aera nondum erat. Est enim quinquennale tempus. Ideo vero sic vocatum, eo quod censu per quinquennium in republica peracto urbs Roma lustrabatur.

(3) Iubileus interpretatur remissionis annus. Est enim Hebraicus et sermo et numerus, qui septenis annorum hebdomadibus, id est, quadraginta novem annis textitur; in quo clangebantur tubae et ad omnes revertebatur antiqua possessio, debita absolvebantur, confirmabantur libertates. (4) Hunc numerum etiam in diebus Pentecosten et ipsi celebramus post Domini resurrectionem, remissa culpa et totius debiti chirographo evacuato, ab omni nexu liberi suscipientes advenientem in nos gratiam Spiritus sancti.

38. DE SAECULIS ET AETATIBUS

(1) Saecula generationibus constant; et inde saecula, quod se sequantur: abeuntibus enim aliis alia succedunt. Hunc quidam quin-

²⁴⁰ První olympijské hry se konaly v élidském městě Olympii (záp. Peloponnésos) roku 776 př. Kr., poslední roku 393 po Kr. Počítání let podle olympiád se uplatňovalo pouze v dějepisectví; zavedl je historik Timaios (3. stol. př. Kr.) a udrželo se až do 7. stol. po Kr. (v anonymním komputistickém spisu *Chronicon Paschale*). Mezi autory, z nichž Isidor čerpal, takto počítali letopočty Eusebius z Caesareje a Jeroným.

²⁴¹ Ve starém Římě bylo *lustrum* očišťování občanstva. Prováděl je censor každých pět let jako uzavření censu. Jednalo se o náboženský úkon, smírnou slavnost, kterou bylo občanstvo (nebo lodě, město, vojsko) očištěno od poskvrny, smířeno s božstvem a znovu uvedeno pod jeho ochranu. *Lustrum* se ovšem nestalo běžnou datovací jednotkou.

37. OLYMPIÁDY, PĚTILETÁ OBDOBÍ
A JUBILEA

(1) Olympiádu založili Řekové u řeckého města Élidy: obyvatelé města zřídili každý pátý rok soutěže, mezi nimiž proběhly vždy čtyři roky. Proto časový úsek mezi élidskými soutěžemi nazvali olympiáda, s propočtem čtyř let na jednu olympiádu.²⁴⁰

(2) *Lustrum*, řecky πεντετηρίς (pentetérís), to jest pětiletí, prý Římané zavedli kvůli olympiádám. Do té doby se totiž ještě nepočítalo podle konzulů ani podlé ér. Je to tedy pětiletý časový úsek. Jeho název vychází z toho, že po uzavření pětiletého republikového censu se město Řím očišťovalo.²⁴¹

(3) Jubilejní rok (*iubileum*) se překládá jako „milostivé léto“. Je to hebrejský výraz, stejně jako jeho číslo, kterého se užívá při daném výpočtu: skládá se ze sedmkrát sedmi let, takže se uzavírá po čtyřiceti devíti letech. Tehdy zazní trouby a všem se navrácí dřívější majetek, promíjí se dluhy a stvrzují se svobody.²⁴² (4) Tento počet oslavujeme také my, o Letnicích, padesátého dne po zmrtvýchvstání Páně, kdy se odpouštějí viny a veškeré dlužné směnky a my, osvobození od veškerých pout, přijímáme do nás vstupující milost Ducha svatého.²⁴³

38. VĚK A OBDOBÍ

(1) Věk odpovídá délce života jednoho pokolení; říká se mu *saeculum*, protože pokolení jsou poslopná (*sequi*): když tedy jeden

²⁴² Jubileum, z hebr. *jovel*, je padesátý rok, kterým se završuje sedm sedmiletých období (*šmitá*). Oznamoval se v den Jom Kipurů zatroubením na šofar (srv. Lv 25,8–11.13.15.28.40.50, Nu 36,4 aj.). Ve skutečnosti, jak upozorňuje W. Eichrodt, *Theologie des alten Testaments*, I, Stuttgart 1968, str. 58, stála v pozadí tohoto pravidla vůle nedopustit časově neomezené vlastnictví půdy a chránit zásadu nezávislosti a svobody občanů. Půda byla chápána jako propůjčená, neboť jejím právoplatným a výlučným vlastníkem byl Hospodin.

²⁴³ Některá z témat (a mnohá další) 29.–37. kapitoly pojednal Isidor podrobněji v díle *De rerum natura* (PL 83,963–1018).

quagesimum annum dicunt, quem Hebraei iubileum vocant. (2) Ob hanc causam et ille Hebraeus, qui propter uxorem et liberos amans dominum suum aure pertusa servitio subiugatus, servire iubetur in saeculum, hoc est usque ad annum quinquagesimum. (3) Aetas plerumque dicitur et pro uno anno, ut in annalibus, et pro septem, ut hominis, et pro centum, et pro quovis tempore. Unde et aetas tempus, quod de multis saeculis instruitur. Et dicta aetas, quasi aevitas, id est similitudo aevi. (4) Nam aevum est aetas perpetua, cuius neque initium neque extremum noscitur, quod Graeci vocant αἰώνας; quod aliquando apud eos pro saeculo, aliquando pro aeterno ponitur. Unde et apud Latinos est derivatum. (5) Aetas autem proprie duobus modis dicitur: aut enim hominis, sicut infantia, iuventus, senectus, aut mundi, cuius prima aetas est ab Adam usque ad Noe, secunda a Noe usque ad Abraham, tertia ab Abraham usque ad David, quarta a David usque ad transmigracionem Iuda in Babylo-niam, quinta deinde [a transmigracione Babylonis] usque ad adventum Salvatoris in carne, sexta, quae nunc agitur, usque quo mundus iste finiatur. (6) Quarum decursus per generationes et regna ita inspicitur.

39. DE DESCRIPTIONE TEMPORUM

(1) Prima aetas in exordio sui continet creationem mundi. Primo enim die Deus [in] lucis nomine condidit angelos; secundo in firmamenti appellatione caelos; tertio in discretionis vocabulo speciem

²⁴⁴ K etymologii slova *saeculum* srv. Varro, *De lingua Lat.* VI, 6, a Fes-tus, *De verb. signif.* 441,4: ti zastávali názor, že se slovem *saeculum* označovalo rozmezí sta let a odvozovalo se od slova *senis*, „starý“. Zosimus, *Hist. nova* II,1,1, dokládá, že *saeculum* se ztotožňovalo s lidským věkem. Lze předpokládat, že Varro vycházel v podstatě z teorie zavedené Censori-nem, *De die nat.* XVII,13, a teorií citovaných tamtéž (XVII,14). Ernout-Meillet, s. v. *saeculum*, uvádějí, že etymologie slova je zcela nejasná; snad se jedná o výraz etruského původu.

²⁴⁵ Srv. *Ex* 21,5–6. Isidor doslovně cituje Jeronýma, *Comm. Gal.* I,4 (*PL* 26,316A).

věk odezní, další nastoupí na jeho místo.²⁴⁴ Ten rok, jemuž Židé ří-kají „milostivé léto“, někteří nazývají „padesátý“. (2) Proto se Žid, který si z lásky k manželce a dětem nechal prorazit ucho na zname-ní otroctví, zavazoval k otroctví na jeden věk (*saeculum*), to jest, na padesát let.²⁴⁵ (3) Výraz období (*aetas*) často označuje úsek v roz-mezí jednoho roku, jako v letopisech, anebo sedmi let, jako v lid-ském životě, nebo století, či jakýkoli jiný časový úsek. Proto je „ob-dobí“ časový úsek složený z více věků. A slovo *aetas* (období), té-měř jako bychom řekli *aevitas* (věčnost), má podobný význam jako slovo *aevum*.²⁴⁶ (4) *Aevum* je věčné období, jehož počátek a konec nejsou známy, a Řekové ho nazývají αἰών (*aión*); toto slovo někdy užívají pro označení věku, někdy pro označení věčnosti. Tak vznik-la i latinská odvozenina. (5) Výraz období se však správně užívá dvěma způsoby: buď ve smyslu období lidského života, jako dětství, mládí, stáří, anebo období světa, jako první období od Adama k Noemovi, druhé období od Noema k Abrahamovi, třetí období od Abrahama k Davidovi, čtvrté období od Davida až k přesídlení Ju-dejců do Babylónie, páté pak [po přesídlení do Babylónie] až k pří-chodu vtěleného Spasitele, šesté, které probíhá nyní, až do skonání světa. Jejich průběh podle pokolení a království vypadá takto.

39. POPIS OBDOBÍ²⁴⁷

(1) Na počátku prvního období je stvoření světa. Prvního dne to-tiž Bůh vyřknul jméno světla a stvořil anděly; druhého dne klenbu, kterou nazval nebesy; třetího dne slovem odloučení stvořil vody

²⁴⁶ Srv. Priscianus, *Inst. gramm* (*GL* II,81,6). Ve skutečnosti jsou slova *aetas* a *aevitas* původem totožná (*aevitas* je pouze starší nestažený tvar) a obě jsou opravdu příbuzná i se subst. *aevum*.

²⁴⁷ Isidor čerpal při psaní své chronologie zejména z patnácté až osmnácté knihy Augustinova díla *De civitate Dei* (*CCL* 48,453–656). I samo zá-kladní dělení na šest období zcela odpovídá pojetí Augustinovu, *De civ. Dei* XXII,20,127–136 (*CCL* 48,865): ... *prima aetas* ... *ab Adam usque ad diluvium, secunda inde usque ad Abraham, non aequalitate temporum, sed numero generationum; denas quippe habere reperiuntur. Hinc iam ... tres aetates usque ad Christi subsequuntur adventum, quae singulae denis et*